© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

УВАГА! *Фатаграфаванне, капіраванне і распаўсюджванне тэставага матэрыялу цягне за сабой адміністрацыйную адказнасць.*

РТ–2025/2026 гг. Этап I

Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі

Варыянт 1

Варыянт змяшчае 38 *заданняў і складаецца з часткі* А *(*16 *заданняў) і часткі* В *(*22 *заданні). На выкананне ўсіх заданняў адводзіцца* 90 *мінут. Будзьце ўважлівыя! Жадаем поспеху!*

Частка А

У кожным заданні часткі А *толькі адзін з прапанаваных адказаў з’яўляецца правільным. У бланку адказаў пад нумарам задання пастаўце метку (×) у клетачцы, якая адпавядае нумару выбранага Вамі адказу.*

А1. Формай арганізацыі людзей у першабытным грамадстве, характэрнай рысай якой было спалучэнне індывідуальнага і калектыўнага карыстання зямлёй, з’яўляецца:

1) праабшчына;
2) племя;
3) мацярынская радавая абшчына;
4) бацькоўская радавая абшчына;
5) суседская абшчына.

А2. Ва ўсходніх славян селянін (сяляне), які(-я) браў(-лі) у багатага чалавека пазыку і такім чынам трапляў(-лі) у залежнасць, называўся(-ліся):

1) смерд;
2) халоп;
3) бабыль;
4) закуп;
5) «людзі».

А3. У 1120-я гг. Ефрасіння Полацкая заснавала (узвяла) вядомы(-ую) на беларускіх землях:

1) Спаскі манастыр;
2) Сафійскі сабор;
3) Бельчыцкі манастыр;
4) Каложскую царкву;
5) Камянецкую вежу.

А4. Вызначце правільнае сцверджанне адносна духоўнага развіцця еўрапейскіх цывілізацый у Познім сярэднявеччы.

1) У Познім сярэднявеччы ўплыў царквы на ўнутраныя справы дзяржавы пачаў зніжацца.
2) Літаратурныя творы гэтага перыяду ствараліся выключна на лацінскай мове.
3) У XV ст. ідэі Асветніцтва распаўсюдзіліся па ўсёй Еўропе.
4) У мастацтве Позняга сярэднявечча з’явіўся новы стыль – класіцызм.
5) З XV ст. у Еўропе пачалі адкрывацца гарадскія майстэрні па перапісванні кніг.

А5. Паўсядзённае кіраўніцтва дзяржаўнымі справамі ў Вялікім Княстве Літоўскім (ВКЛ) у XIV–XV стст. ажыццяўлялі службовыя асобы:
1) дружыннікі;
2) ураднікі;
3) намеснікі;
4) пасаднікі;
5) баяры.

А6. У XIV–XV стст. у беларускім будаўніцтве вядучым(-ай) становіцца:
1) абарончае дойлідства;
2) палацава-паркавая архітэктура;
3) барочная архітэктура;
4) гарадская архітэктура;
5) прамысловая архітэктура.

А7. Сацыяльныя канфлікты ў гарадах ВКЛ у другой палове XVI – першай палове XVII ст. часцей за ўсё былі выкліканы:
1) пазбаўленнем мяшчан палітычных правоў;
2) забаронай дзейнасці цэхаў;
3) злоўжываннямі і самавольствам гарадской вярхушкі;
4) павелічэннем павіннасцей на карысць феадалаў;
5) гвалтоўным перасяленнем гараджан у юрыдыкі.

А8. У тэзісах М. Лютэра змяшчаўся(-лася):
1) заклік да паўстання супраць князёў;
2) патрабаванне перавыбрання папы рымскага;
3) адмова з’явіцца на імператарскі суд;
4) вучэнне аб прадвызначэнні;
5) асуджэнне індульгенцый.

А9. Прачытайце вытрымку з Канстытуцыі 3 мая 1791 г.

«Усякая ўлада ў чалавечым грамадстве бярэ свой пачатак з волі народа. І каб цэласнасць дзяржавы, свабода грамадзян і грамадскі парадак заставаліся назаўсёды ў раўнавазе, урад народа польскага павінен складацца, і воляю сапраўднага закона заўсёды будзе складацца, з трох улад, г. зн. заканадаўчай улады ў (руках) аб’яднаных саслоўяў, вышэйшай выканаўчай улады ў (руках) караля і варты (міністраў), улады судовай у юрысдыкцыйных (органаў), якія ўсталяваны для гэтай мэты або якія маюць быць усталяваны. Сойм або аб’яднаныя саслоўі будуць дзяліцца на дзве палаты: на палату паслоў і палату сенатараў пад старшынствам караля. Палата паслоў, як адлюстраванне і ўвасабленне ўсеўладдзя народа, будзе святыняй заканадаўства».

Выкарыстоўваючы вытрымку, вызначце правільнае сцверджанне.
1) Прыняцце Канстытуцыі азначала пераход ад рэспублікі да манархіі.
2) Паводле новай Канстытуцыі крыніцай улады ў дзяржаве з’яўляліся кароль і міністры.
3) Канстытуцыя пацвердзіла дзяржаўнасць ВКЛ.
4) Канстытуцыя стала першай сучаснай канстытуцыяй у Еўропе.
5) Канстытуцыя ўводзіла рэспубліканскую форму кіравання ў Рэчы Паспалітай.

A10. Для каардынацыі дзеянняў удзельнікаў паўстання 1863–1864 гг. на тэрыторыі Беларусі і Літвы быў створаны:
1) Камітэт выратавання рэвалюцыі;
2) Камітэт па справах заходніх губерняў;
3) Цэнтральны нацыянальны камітэт;
4) Віленскі цэнтральны паўстанцкі камітэт;
5) Літоўскі правінцыяльны камітэт.

A11. Вызначце адну з мэтаў сталыпінскай аграрнай рэформы:
1) адмена прыгоннага права;
2) фарміраванне вясковай буржуазіі з ліку заможных сялян;
3) паляпшэнне становішча памешчыцкай вёскі;
4) павелічэнне даходнасці дзяржаўных маёнткаў;
5) стварэнне сялянскай абшчыны.

A12. Вызначце правільнае сцверджанне адносна тэндэнцый гістарычнага развіцця заходнееўрапейскіх дзяржаў у XIX – пачатку XX ст.
1) Адбываўся працэс ператварэння вольных земляробаў у залежных землекарыстальнікаў.
2) Адбываліся змены ў сацыяльнай структуры грамадства.
3) Пачаўся працэс першапачатковага накаплення капіталу.
4) З'явілася новая форма арганізацыі вытворчасці – мануфактура.
5) На змену саслоўна-прадстаўнічым манархіям прыйшоў абсалютызм.

A13. Адным з мерапрыемстваў палітыкі «ваеннага камунізму» з'яўляецца:
1) правядзенне суцэльнай калектывізацыі сельскай гаспадаркі;
2) прыватызацыя дробных і сярэдніх прадпрыемстваў;
3) прыцягненне замежнага капіталу;
4) увядзенне ўсеагульнай працоўнай павіннасці;
5) увядзенне гаспадарчага разліку на прадпрыемствах.

A14. Нямецка-фашысцкія войскі захапілі Мінск:
1) 22 чэрвеня 1941 г.;
2) 25 чэрвеня 1941 г.;
3) 28 чэрвеня 1941 г.;
4) 28 ліпеня 1941 г.;
5) 28 жніўня 1941 г.

A15. Вызначце адну з характэрных рыс сацыяльна-эканамічнага развіцця БССР у другой палове 1960-х – першай палове 1980-х гг.:
1) развіццё прыватнага прадпрымальніцтва;
2) панаванне прыватнай уласнасці ў эканоміцы;
3) механізацыя і хімізацыя сельскай гаспадаркі;
4) пераход да рыначнай эканомікі;
5) адставанне ад агульнасаюзных паказчыкаў.

A16. Адной з характэрных рыс постіндустрыяльнага грамадства з’яўляецца:
1) паўсюднае ўкараненне машын у вытворчасць;
2) развіццё транспарту і сувязі;
3) стварэнне фабрычна-заводскай сістэмы;
4) павелічэнне попыту на высокакваліфікаваных спецыялістаў разумовай працы;
5) механізацыя сельскагаспадарчай працы.

Частка B

Адказы, атрыманыя пры выкананні заданняў часткі B*, запішыце ў бланку адказаў. Кожную літару, лічбу пішыце ў асобнай клетачцы (пачынаючы з першай) па ўзорах, пазначаных у бланку. Адказ у выглядзе слова, некалькіх слоў пішыце без прабелаў, злучка або іншых раздзяляльных знакаў.*

B1. Устанавіце адпаведнасць.

Прычына	Вынік
А) распаўсюджванне земляробства на тэрыторыі Беларусі Б) міграцыя найстаражытнейшага насельніцтва В) узнікненне рэлігійных уяўленняў Г) працаёмкасць здабывання ежы	1) стварэнне алфавітнай пісьменнасці 2) распаўсюджванне найважнейшых дасягненняў чалавецтва 3) з’яўленне шахтаў па здабычы крэменю на захадзе Беларусі 4) з’яўленне пахавальных абрадаў 5) жыццё радавымі абшчынамі

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

B2. Устанавіце адпаведнасць.

Дата	Падзея
А) 476 г. Б) 882 г. В) 1054 г. Г) 1237 г.	1) разгром шведскіх рыцараў на р. Няве 2) падзел хрысціянскай царквы на каталіцкую і праваслаўную 3) падзенне Заходняй Рымскай імперыі 4) пачатак мангольскага нашэсця на Русь 5) утварэнне Старажытнарускай дзяржавы

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

B3. Вызначце тэндэнцыі палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і духоўнага развіцця цывілізацый Еўропы і Азіі ў Раннім і Высокім сярэднявеччы:
1) фарміраванне саслоўна-прадстаўнічых манархій у большасці еўрапейскіх дзяржаў;
2) захаванне традыцыйнага грамадства ў Азіі;
3) пачатак працэсу запрыгоньвання сялян у Заходняй Еўропе;
4) узнікненне радавой абшчыны;
5) арганізацыя крыжовых паходаў на Блізкі Усход.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

В4. Вызначце характэрныя рысы развіцця культуры беларускіх зямель у IX–XIII стст.:
1) з’яўленне жанру панегірычнай літаратуры;
2) фрэскавы роспіс у цэрквах і саборах;
3) узнікненне стылю барока ў архітэктуры;
4) існаванне вуснапаэтычнай творчасці;
5) распаўсюджванне княжацкіх пячатак.

***Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад:* 123.**

В5. Устанавіце адпаведнасць.

Падзея	Гістарычная асоба
А) паўстанне 1794 г. у Рэчы Паспалітай Б) Паўночная вайна В) казацка-сялянская вайна Г) Грунвальдская бітва	1) Ягайла 2) Б. Хмяльніцкі 3) Т. Касцюшка 4) Альгерд 5) Пётр I

***Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад:* А1Б4В3Г5.**

В6. Прывілеяваным феадальным саслоўем у ВКЛ у XV–XVIII стст., прадстаўнікі якога валодалі зямлёй, займалі пануючае становішча ў дзяржаве і неслі вайсковую службу, з’яўлялася ________.

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

В7. Вызначце характэрныя рысы развіцця рамяства і гандлю ў ВКЛ у XIV–XV стст.:
1) гандаль ажыццяўляўся па буйных рэках і сухапутных шляхах;
2) у канцы XV ст. у ВКЛ пачалі ўзнікаць першыя цэхавыя арганізацыі;
3) большая частка рамеснікаў арыентавалася на рынак;
4) знешнім гандлем займаліся заможныя купцы – госці;
5) унутраны гандаль быў прадстаўлены ў форме магазінаў і крам.

***Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад:* 123.**

В8. Запазычанне або насаджэнне польскай культуры і польскай мовы – **гэта _________.**

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

В9. Вызначце характэрныя рысы сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў другой палове XVII – XVIII ст.:
1) адкрыццё першай чыгуначнай лініі на тэрыторыі Беларусі;
2) з’яўленне рынку рабочай сілы;
3) развіццё магнацкага прадпрымальніцтва;
4) з’яўленне новых шляхоў зносін – каналаў;
5) устанаўленне 20-гадовага тэрміну пошуку збеглых сялян.

***Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад:* 123.**

B10. Устанавіце паслядоўнасць падзей, якія адбыліся ў XIII–XVIII стст.

1) Прынящце «Уставы на валокі» – асноўнага дакумента аграрнай рэформы (валочнай памеры);
2) стварэнне Эдукацыйнай камісіі;
3) заключэнне Брэсцкай (Берасцейскай) царкоўнай уніі;
4) выданне І. Гутэнбергам першай друкаванай кнігі ў Еўропе;
5) каранацыя Міндоўга.

Адказ запішыце лічбамі. Напрыклад: **12345.**

B11. Вызначце характэрныя рысы капіталізму:

1) уласнасць на зямлю – аснова грамадскіх адносін;
2) асноўныя сацыяльныя групы: буржуазія і наёмныя рабочыя;
3) панаванне таварнай гаспадаркі;
4) асабістая залежнасць вытворцы ад уласніка зямлі;
5) імкненне да прыбытку.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

B12. Устанавіце адпаведнасць.

Гістарычная асоба	Характарыстыка
А) К. Семяновіч Б) М. Пачобут-Адляніцкі В) К. Маркс Г) Дж. Уат	1) стваральнік паравой машыны 2) адзін з заснавальнікаў навуковага сацыялізму 3) вучоны-прыродазнаўца, дырэктар Віленскай абсерваторыі, рэктар Галоўнай школы ВКЛ 4) англійскі фізік, стваральнік першай мадэлі электрарухавіка 5) упершыню ў Еўропе сістэматызаваў і апісаў прылады і апараты ў галіне артылерыі ў працы «Вялікае мастацтва артылерыі»

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

B13. Гуманітарная дысцыпліна, аб’ектам вывучэння якой з’яўляецца Беларусь, яе гісторыя, традыцыі, культура, сацыяльнае жыццё і г. д., – **гэта ____________.**

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

B14. Адзначце дату *(год)* падзеі, якая адбылася *першай* сярод пералічаных:

1) заканчэнне Першай сусветнай вайны;
2) стварэнне Свяшчэннага саюза;
3) стварэнне суполкі «Гоман» у Пецярбургу;
4) адкрыццё першага ў свеце кінатэатра ў Парыжы;
5) Полацкі царкоўны сабор.

Адказ запішыце ў выглядзе чатырохзначнага ліку. Напрыклад: **1900.**

B15. Выкарыстоўваючы картасхему «Айчынная вайна 1812 г. на тэрыторыі Беларусі», вызначце правільныя сцверджанні.

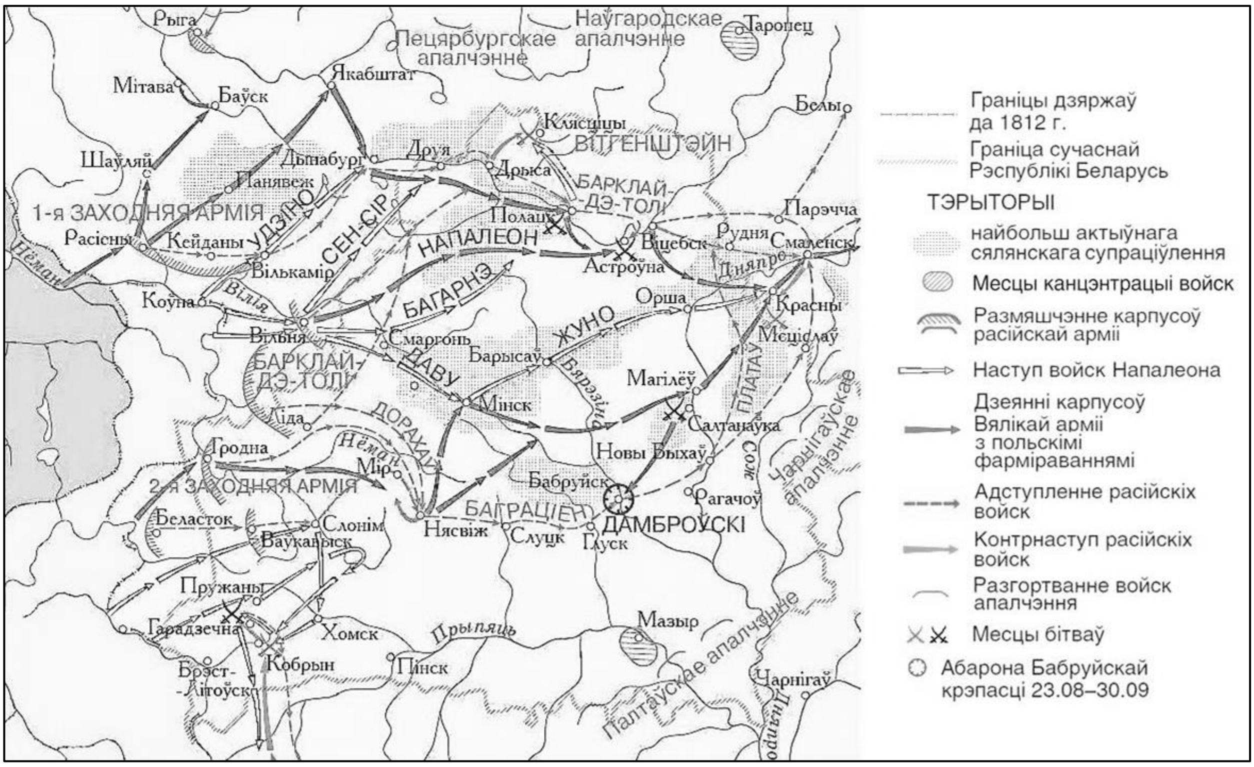

1) Войскамі 1-й заходняй арміі камандаваў Багарнэ.
2) У 1812 г. адбылася буйная бітва на р. Бярэзіне пад Барысавам.
3) Абарона Бабруйска адбывалася ў жніўні – верасні 1812 г.
4) У раёне Полацка разгарнулася сялянскае супраціўленне.
5) Подступы да Вільні абараняла 2-я заходняя армія пад камандаваннем П. І. Баграціёна.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **12.**

B16. Устанавіце адпаведнасць.

Гістарычная асоба	Характарыстыка
А) В. Ластоўскі Б) І. Насовіч В) І. Грыгаровіч	1) выдаў першы абагульняльны нарыс «Кароткая гісторыя Беларусі» 2) прафесар Віленскага ўніверсітэта, зрабіў даступнымі для даследчыкаў шэраг важных пісьмовых помнікаў, у тым ліку кнігі Ф. Скарыны 3) аўтар-укладальнік першага фундаментальнага «Слоўніка беларускай гаворкі» 4) падрыхтаваў і апублікаваў першы зборнік дакументаў па гісторыі Беларусі – «Беларускі архіў старажытных грамат»

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б3В4.**

B17. II Усерасійскі з'езд Саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў адбыўся **ў кастрычніку _____ года**.

Адказ запішыце ў выглядзе чатырохзначнага ліку. Напрыклад: **1900.**

B18. Вызначце характэрныя рысы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг.:

1) надзяленне беларускіх сялян вялікімі зямельнымі ўчасткамі;
2) павелічэнне працягласці рабочага дня да 10–12 гадзін на суткі;
3) заахвочванне распаўсюджвання праваслаўя і ўніяцтва;
4) закрыццё беларускіх школ і гімназій;
5) адсутнасць арганізаванага нацыянальна-вызваленчага руху.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **12.**

B19. Культурныя пераўтварэнні ў СССР у 1920–1930-я гг., звязаныя з ліквідацыяй непісьменнасці, стварэннем новай савецкай школы, падрыхтоўкай кадраў народнай інтэлігенцыі, развіццём навукі, літаратуры, мастацтва, атрымалі назву **«культурная _______»**.

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

B20. Вызначце характэрныя рысы грамадска-палітычнага жыцця БССР у другой палове 1960-х – першай палове 1980-х гг.:

1) фарміраванне ўнутрыпартыйнай апазіцыі;
2) абмежаванне правоў і магчымасцей кіраўніцтва рэспублікі;
3) будаванне знакавых помнікаў, прысвечаных Вялікай Айчыннай вайне;
4) правядзенне Усебеларускіх народных сходаў;
5) прыняцце Канстытуцыі БССР.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

B21. Першы Усебеларускі народны сход адбыўся ў Мінску **ў _____ годзе**.

Адказ запішыце ў выглядзе чатырохзначнага ліку. Напрыклад: **1900.**

B22. Устанавіце паслядоўнасць падзей, якія адбыліся ў другой палове XX – першай чвэрці XXI ст.

1) Выбранне М. С. Гарбачова Прэзідэнтам СССР;
2) стварэнне Еўрапейскай эканамічнай супольнасці (ЕЭС);
3) падпісанне дэлегацыяй БССР Статута ААН;
4) аварыя на Чарнобыльскай АЭС.

Адказ запішыце лічбамі. Напрыклад: **1234.**